

ПОРЯДОК І ПРИНЦИПИ ПРОВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ В ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОМУ АЛЬЯНСІ (НА ОСНОВІ КЕРІВНИХ ДОКУМЕНТІВ НАТО)

Стаття містить систематизовані принципи, особливості та порядок проведення інформаційних та психологічних операцій в державах НАТО. Надається визначення поняттям інформаційна операція, психологічна (інформаційно-психологічна) операція (ПсО), стратегічні комунікації, а також конкретизується їх відмінність та функціональні взаємовідношення у контексті вітчизняного сприйняття цих процесів.

Виділяються та роз'яснюються такі базові принципи ПсО: правдивість, впорядкованість, послідовність, координація, розуміння, своєчасність та оперативність, оцінка, виконавець. Зазначаються та пояснюються такі особливості ПсО: взаємодія з іншими підрозділами та складовими військової операції (підрозділами цивільно-військового співробітництва, розвідувальними підрозділами, підрозділами військових зв'язків з громадськістю, підрозділами захисту сил), оперативне планування, визначення цілі, оцінка операцій, управління наслідками.

Описується процес координації, планування та організації інформаційних заходів, а також конкретизуються їх відмінності у проекції на реалії вітчизняного досвіду інформаційно-психологічних заходів. Зокрема, зазначаються основні завдання спеціалістів з планування ПсО: проведення оцінки майбутньої ПсО; надання допомоги у внесенні змін до загальної програми військової операції; визначення матеріальних потреб, джерел забезпечення та бюджету ПсО; проведення аналізу місії разом із внесенням змін до основних інформаційних вимог командира та настанови з планування; участь в розробці варіантів дій проведення військової операції; участь в розробці загального задуму операції; внесення змін в план операції відповідно завдань ПсО; перегляд інших функціональних вимог відповідно завдань ПсО; визначення вимог щодо сил (підрозділів)/спроможностей; розробка плану забезпечення ПсО.

3-поміж існуючих напрацювань у сфері інформаційного протиборства в цій статті було вперше систематизовано та адаптовано положення керівних документів Північноатлантичного Альянсу, що визначають порядок проведення інформаційних та психологічних (інформаційно-психологічних) заходів.

Ключові слова: інформаційна операція, психологічна операція, НАТО, стратегічні комунікації, психологічний вплив, гібридна війна, стандарт НАТО, військова операція, суб'єкт впливу, об'єкт впливу, цільова аудиторія.

Постановка проблеми. Інформаційна складова сучасного плину життя, як стало очевидно після конкретних проявів гібридної агресії Російської Федерації в Україні у 2013 році, оперує не лише концепціями та даними, а й безпосередньо визначає розвиток людства в усіх його аспектах. Враховуючи комбінований фактор поточного військово-політичного курсу України, гібридної агресії Російської Федерації, процесів жвавої та інтенсивної розбудови ЗСУ відповідно стандартів Північноатлантичного Альянсу, а також динамічну орієнтацію невійськових суб'єктів та установ на практики та процедури НАТО, постає потреба у конкретизації діяльності підрозділів інформаційно-психологічних операцій держав НАТО. Розпоширеність зусиль та бачення, неузгодженість підходів та процедур структур та установ України, відповідальних за інформаційну та ідеологічну імунізацію населення, боротьбу з пропагандою та дезінформацією, як показала історія, виявилися фатальними для національно-культурної цілісності українського народу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років, зокрема після початку російської агресії, предмету інформаційно-психологічних операцій (ІПО) приділялась особлива увага – зокрема, в контексті застосування заходів інформаційних та психологічних операцій (ІПО) та дезінформації по відношенню до як цивільного, так і військового населення України. Суть, практики, порядок і процедури їх проведення з точки зору вітчизняних та радянських підходів розкривається в роботах таких вітчизняних вчених як: А. Манойло [1], О. Саприкін [2], Я. Жарков [3], І. Воробйова [4], І. Слюсарчук [5], В. Хорошко [6], Л. Чистоклетов [7].

А. Стадник проводить комплексний порівняльний аналіз моделей проведення ІПО західними структурами (Британія та США) із російською моделлю, який охоплює як військові, так і цивільні концептосфери [8].

Інші фахівці, доробок яких сприяє кращому розумінню практик та процедур проведення ІПО і безумовно вартий уваги – Р. Марутян, В. Петрик, І. Головін, І. Панарін, Н. Костін, С. Комов, М. Попов, В. Гудим, В. Телелим, В. Фомін, А. Черняк, В. Богуш, А. Рось, П. Черник, А. Шумка, О. Феклістов, В. Цигичко, Д. Веденєєв, В. Остроухов та ін.

Мета статті – надати підрозділам сил оборони України та іншим суб'єктам, що провадять діяльність, споріднену з інформаційним протиборством чи стратегічними комунікаціями, узагальнене, систематизоване та певною мірою адаптоване уявлення щодо практик та процедур проведення інформаційно-психологічних операцій в країнах НАТО.

Викладення основного матеріалу дослідження. Доктрина Об'єднаних збройних сил НАТО (що також є стандартом Альянсу для проведення психологічних операцій – STANAG 2514) так визначає інформаційні операції:

системне застосування інформаційних спроможностей під час ведення військових операцій при узгодженні з іншими складовими військової операції з метою впливу, порушення, нанесення шкоди або використання у власних цілях засобів та процесів прийняття рішень противника та потенційного противника з одночасним захистом власних засобів та процесів прийняття рішень. [9, с. 1-1].*

Інформаційні операції проводяться через три основні типи інформаційних заходів:

- інформаційні заходи, направлені на зміну, вплив або посилення моделей сприйняття та відношення противників та інших суб'єктів, затверджених Північноатлантичною радою (ПАР). Проводяться при затвердженні ПАР як частина оперативного плану;
- інформаційні заходи, направлені на збереження та захист свободи НАТО в інформаційному середовищі шляхом захисту даних та інформації, що забезпечує діяльність суб'єктів Альянсу, які приймають рішення, а також процесів прийняття рішень. Проводяться постійно;

* перенесено формат нумерації сторінок, що використовується в документації НАТО, де перша цифра позначає номер розділу, друга – номер сторінки в розділі (тут і надалі)

- інформаційні заходи, направлені на протидію командним функціям та спроможностям противника та інших суб'єктів, затверджених ПАР, шляхом впливу на дані та інформацію, що їх забезпечує. Також використовуються для впливу на функції командування та управління, розвідувальні функції, а також системи озброєння. Проводяться при затвердженні ПАР як частина оперативного плану.

В тому ж стандарті психологічні операції (ПсО) визначаються так:

запланована діяльність, за допомогою якої через засоби комунікації та інші засоби, направлені на визначену аудиторію, здійснюється вплив на моделі сприйняття, відношення та поведінки, що сприяє досягненню політичних та військових цілей [9, с. 1-1].

Також в стандарті НАТО з інформаційних операцій STANAG 2518 подається таке визначення інформаційних операцій:

інформаційні операції – штабна функція, яка полягає у плануванні, оцінці та інтеграції інформаційних заходів для здійснення бажаного впливу на волю, розуміння та спроможності противника, потенційного противника, а також на інші аудиторії, визначені Північноатлантичною радою НАТО, задля забезпечення та супроводження цілей НАТО відповідно поточних операцій та місії [10, с. 1-5].

А. Манойло конкретизує, що в інформаційній війні інформаційна боротьба здійснюється ворогуючими сторонами у формі проведення таємних інформаційно-психологічних операцій з використанням інформаційної зброї [1]. Таким чином, виникає особливо нагальна потреба у координації цих засобів.

Координація ПсО та інших споріднених спроможностей здійснюється через процеси та процедури інформаційних операцій, які регулюються інформаційною стратегією та підходами, що застосовуються Стратегічними засобами комунікації НАТО (*NATO Strategic Communications*).

Стратегічні комунікації НАТО (*NATO Strategic Communications*) полягають в узгодженому та скоординованому застосуванні комунікативних заходів та спроможностей НАТО, таких як: громадська дипломатія, зв'язки з громадськістю, військові зв'язки з громадськістю, інформаційні операції, а також психологічні операції, з метою забезпечення політики, оперативних завдань, а також досягнення цілей НАТО [9, с. 1-2].

Таким чином, важливо розрізняти поняття інформаційної операції та психологічної (інформаційно-психологічної) операції, що за понятійною системою НАТО є різними процесами: ПсО проводяться в рамках інформаційної операції, які, в свою чергу, підпорядковуються стратегічним комунікаціям.

Виділяються такі базові принципи ПсО:

- **Правдивість.** Використання правдивої та перевіреної інформації, а також безапелюсних фактів підвищує довіру та авторитет серед цільової аудиторії. І навпаки – використання брехні підриває довіру та дискредитує джерело, через яке подається інформація, що негативно відбивається на довгостроковій ефективності та успіху ПсО (навіть якщо в подальшому проводитиметься на основі правди).

- **Впорядкованість, послідовність та координація.** Усі продукти та матеріали ПсО підпорядковуються загальній інформаційній стратегії та єдиному стратегічному сюжету. Вони виконуються послідовно та узгоджено як по командній вертикалі, так і по горизонталі сил та підрозділів, незалежно від можливих культурних та етнічних відмінностей та особливостей цільової аудиторії. Координація ПсО здійснюється через інформаційні операції на оперативному та тактичному рівнях, при цьому забезпечується: їх інтеграція в загальний план проведення інформаційних операцій на початку фази планування; відповідність з поточними військовими операціями, загальною інформаційною стратегією та визначеними оперативними цілями командира. Також проводиться постійна координація з метою недопущення зриву ПсО діями інших підрозділів, і навпаки. Окрім цього, проведення ПсО впливає на розробку інформаційної стратегії.

- **Розуміння.** Аналіз цільової аудиторії – ключовий інструмент для досягнення розуміння цільової аудиторії. Ефективність ПсО залежить від комплексного розуміння ЦА, яке включає в себе історичний, соціальний та культурний аспекти. Без такого розуміння успіх

ПсО практично неможливий, і їх проведення може призвести до деструктивних наслідків другого та третього порядку.

- **Своєчасність та оперативність.** Матеріали ПсО виготовляються та розповсюджуються згідно із наміченими часовими рамками з метою досягнення бажаного результату відповідно плану командира (при необхідності). Швидкий розвиток успіху підрозділами ПсО на основі ситуативних можливостей часто є життєвоважливим, тому необхідні заздалегідь підготовлені процедури оперативного планування, попереднього випробування та затвердження матеріалів. При цьому, установа/особа, що затверджує матеріали, призначається на найменшому можливому рівні для забезпечення ефективності таких спроможностей.

- **Оцінка.** Підрозділи ПсО на постійній основі здійснюють оцінку впливу заходів ПсО на цільову аудиторію. Таким чином, перед здійсненням будь-якого впливу на ЦА підрозділи ПсО отримують стандартизовану інформацію щодо поточних моделей сприйняття, відношень та поведінки ЦА. Така оцінка забезпечує необхідну інформацію щодо внесення змін у заходи ПсО та інтегрується в загальний процес оперативного оцінювання.

- **Виконавець.** З метою збереження довіри до НАТО та підрозділів, що проводять ПсО, відповідальність за проведення ПсО зазвичай приймається НАТО або відповідною державою-партнером чи організацією-партнером [9, с. 1-6].

Документи Північноатлантичного Альянсу визначають такі **особливості ПсО** (що особливо доречно для подолання лакуни неузгодженості, розрізненості та неупорядкованості ведення ПсО вітчизняними силами та засобами):

- **Взаємодія з іншими підрозділами та складовими військової операції**

Незважаючи на те, що ПсО є засобом реалізації зовнішньої/внутрішньої політики держави-виконавця, вони плануються та проводяться як частина загального оперативного плану та як один з елементів військової операції. При цьому, різні фази ПсО виконуються у тісній взаємодії з іншими військовими підрозділами.

Підрозділи цивільно-військового співробітництва (ЦВС). Підрозділи ЦВС та ПсО зазвичай працюють в тісній співпраці та доповнюють одне одного. Однак, незважаючи на це, підрозділи ПсО повинні завжди зважати на гострі питання, що можуть мати місце в певних організаціях, і в жодному разі не створювати враження, що ЦВС використовується як інструмент ПсО. При цьому, через взаємодію підрозділів ЦВС з цивільними організаціями та категоріями населення вищі штаби отримують необхідні дані, а також покращують освіченість щодо інформаційного середовища та ЦА всередині нього. Діяльність ПсО сприяє позитивним змінам у сприйнятті ЦА, що допомагає підрозділам ЦВС виконувати свої завдання у визначеному районі. В свою чергу, фізичні результати діяльності підрозділів ЦВС також сприяють позитивним змінам у відношенні ЦА до НАТО та відповідно підвищують їх відкритість матеріалам ПсО. Усі спроможності ЦВС інтегруються в загальний план під час процесу планування із забезпеченням координації зі штабом Інформаційних операцій (через Штаб координації інформаційних заходів).

Розвідувальні підрозділи. Підрозділи ПсО виступають водночас і як основні споживачі, і як генератори розвідувальної інформації та процедур. Співпраця підрозділів ПсО та розвідки зазвичай будується на постійному визначенні вимог та потреб, взаємній розробці аналізу складних ситуацій та обставин, а також шляхом забезпечення підтримки при аналізі критеріїв ефективності заходів ПсО.

Підрозділи військових зв'язків з громадськістю (ВЗГр). ВЗГр та ПсО – окремі, однак взаємодоповнюючі функції. Як перші, так і останні безпосередньо забезпечують досягнення військових цілей, протидіють пропаганді противника, а також стримують противника від ворожих дій. Незважаючи на базові відмінності з огляду на категорії та масштаби ЦА, а також намір повідомлення, ВЗГр та ПсО потребують координації при плануванні та проведенні.

Підрозділи захисту сил. Проведення ПсО може покращити захист сил – не лише через зміну поведінки затверджених ЦА по відношенню до НАТО (наприклад, створення та підвищення мотивації співпрацювати з НАТО чи утримання противника від ворожих дій),

але й використовуючи контрпропаганду для підтримки підрозділів НАТО шляхом впливу на ЦА, що зазнала впливу пропаганди противника [9, с. 1-10].

- **Оперативне планування**

Загальні процедури оперативного планування НАТО зазначені в Об'єднаній доктрині НАТО з планування оперативного рівня 5 (AJP 5, Allied Joint Doctrine for Operational-Level Planning), а також Директиві комплексного планування оперативного рівня (Comprehensive Operations Planning Directive (COPD)). Інтеграція ПсО в процес оперативного планування на якому ранішому етапі є життєво важливим фактором для забезпечення належного розуміння обстановки та послідууючої розробки задуму та плану операції, а також усієї кампанії.

- **Визначення цілі**

Процес визначення цілі також враховує визначення відповідних засобів та спроможностей (враховуючи ПсО) для впливу на цілі та цільові аудиторії. ПсО-аналіз є невід'ємною частиною загального циклу визначення цілі. Такий аналіз сприяє відбору найбільш ефективних засобів для протидії цілям, а також забезпечує комплексну оцінку потенційного психологічного впливу будь-яких летальних чи нелетальних дій.

- **Оцінка операцій**

Підрозділи ПсО долучаються до загальної оцінки військової операції через інформацію, отриману шляхом аналізу ЦА, а також через власні критерії ефективності та оцінки.

- **Управління наслідками**

Управління наслідками – це процес, за допомогою якого вищі штаби планують порядок дій щодо реагування на надзвичайні випадки та події, які мають прямий фізичний та психологічний вплив на аудиторію. Це здебільшого стосується дій НАТО (інформаційних чи фізичних) таких як, наприклад, чутливі матеріали ПсО з культурної точки зору або непрямі пошкодження внаслідок артилерійського обстрілу. ПсО, а також інші інформаційні заходи, відіграють важливу роль у зменшенні будь-яких наслідків, що несуть потенційну шкоду місії. Будь-які інформаційні заходи не повинні конфліктувати з поточними програмами та заходами ПсО, а також на інформаційну стратегію та стратегічний інформаційний задум. [9, с. 1-12].

Окрему увагу слід приділити особливостями планування та організації психологічних операцій в НАТО.

Як вже зазначалося, планування ПсО є частиною загального процесу планування на оперативному рівні, визначеного у відповідних керівних документах НАТО. В цих документах описано, яким чином спеціалісти з планування ПсО інтегрують ПсО у формалізовані процеси та процедури НАТО. Здебільшого це здійснюється на оперативному та стратегічному рівнях, однак також має вплив на планування ПсО на нижчих рівнях.

Під час розробки інформаційної стратегії НАТО для проведення військових операцій представники ПсО обов'язково повинні бути присутніми при всіх органах та установах, що приймають участь в цих процесах. На оперативному рівні – на усіх координаційних та плануючих нарадах та робочих групах.

Інтеграція ПсО в проведення військових операцій переважно здійснюється шляхом включення тем та сюжетів ПсО до офіційних політичних тез НАТО та країни-виконавця. При цьому, як вже були зазначено, необхідно забезпечувати постійну координацію та синхронізацію з іншими інформаційними заходами відповідно інформаційної стратегії та стратегічним сюжетом. Наприклад, широке застосування ЗМІ в районі проведення операції передбачає неминуче просочування інформації до різних категорій ЦА, що зумовлює обов'язкове узгодження та координацію інформації, що розповсюджується. Також необхідно звертати увагу на будь-який передбачуваний чи непередбачуваний вплив заходів ПсО.

Спеціалісти з планування ПсО функціонують в якості радників в групі планування загальної операції.

Основні завдання спеціалістів з планування ПсО:

- 1) проведення оцінки майбутньої ПсО;
 - 2) надання допомоги у внесенні змін до загальної програми військової операції;
 - 3) визначення матеріальних потреб, джерел забезпечення та бюджету ПсО;
 - 4) проведення аналізу місії разом із внесенням змін до основних інформаційних вимог командира та настанови з планування;
 - 5) участь в розробці варіантів дій проведення військової операції;
 - 6) участь в розробці загального задуму операції;
 - 7) внесення змін в план операції відповідно завдань ПсО;
 - 8) перегляд інших функціональних вимог відповідно завдань ПсО;
 - 9) визначення вимог щодо сил(підрозділів)/спроможностей;
 - 10) розробка плану забезпечення ПсО.
- Організація ПсО в НАТО здійснюється на п'яти рівнях:

1 рівень – Північноатлантична рада (найвищий орган НАТО, що приймає рішення як політичного, так і військового характеру);

2 рівень – Військовий комітет (найвищий орган НАТО, що приймає рішення військового характеру);

3 рівень – Стратегічні командування (Стратегічне командування з питань трансформації (далі – СКТ) та Стратегічне командування з питань операцій (СКО)).

4 рівень – оперативні командування (в НАТО діють 4 видові оперативні командування);

5 рівень – тактичний (тактичні командування ТВД, підрозділи «на місцях»)

Розподіл обов'язків щодо організації підрозділів ПсО між рівнями НАТО здійснюється на двох «напрямах» (зобр. на рис. 1 «Організація ПсО в НАТО»). Перший напрямок – установчо-регуляторний, на ньому подаються вказівки з вищих інстанцій нижчим; другий – рекомендаційно-пропонуєчий, де відбувається подача запитів, пропозицій, рекомендацій (на затвердження) з нижчих інстанцій на вищі.

Організація ПсО на вказаних напрямках здійснюється наступним чином:

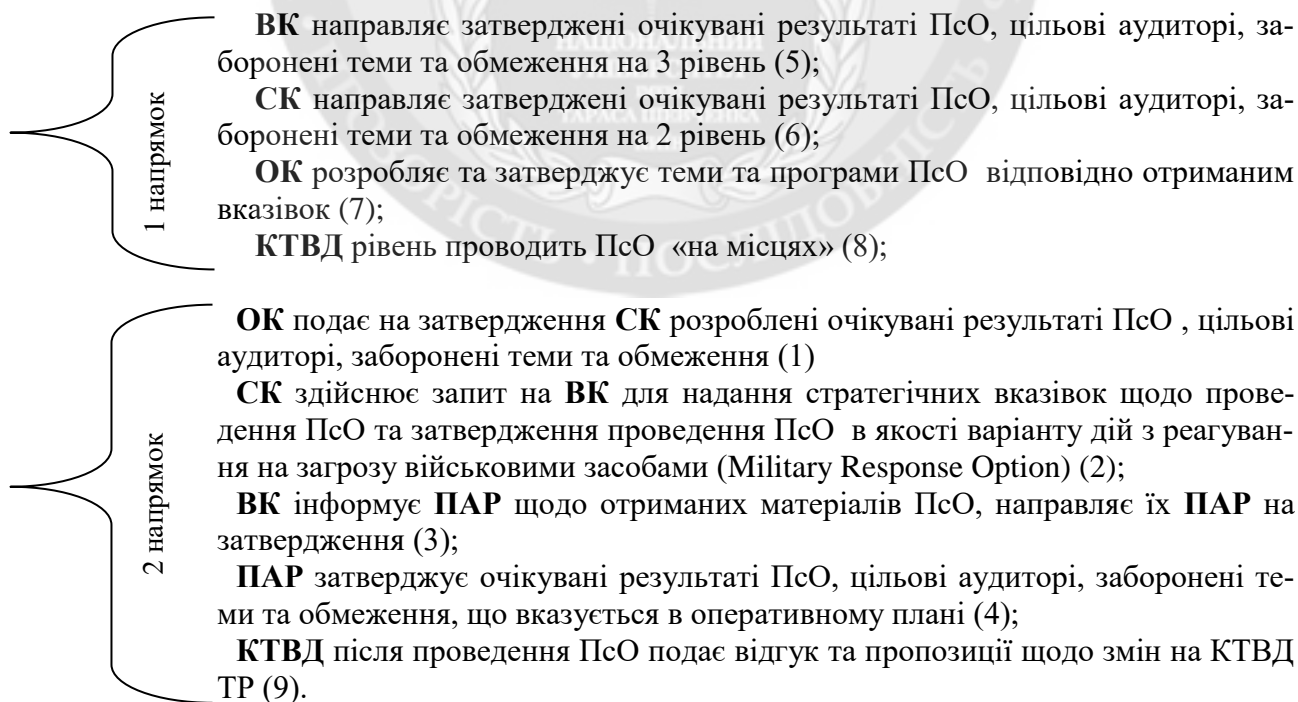

Рисунок 1 - Організація ПсО в НАТО [9, с. 2-4]:

ПАР – Північноатлантична рада; ВК – Військовий комітет; СК – Стратегічне командування; Кос – командувач об’єднаних сил; КТВД ТР – командир на театрі воєнних дій тактичного рівня

Висновки та перспективи подальших досліджень. В статті проаналізовано та систематизовано принципи та порядок проведення інформаційних та психологічних операцій НАТО. Виявлено принципові відмінності між ними, чому в реаліях українських медіа-суб’єктів не надавалося особливого значення; надано ресурс для забезпечення та закріплення спільного бачення та підходів до проведення інформаційних та інформаційно-психологічних операцій.

цій в інтересах забезпечення ідеологічної та культурно-інтелектуальної захищеності населення України.

Тема, що розкривається у статті, потребує ширшого висвітлення на глибших наукових об'єктах. Зокрема, особливе значення перспективні дослідники повинні надати адаптації чи модифікації структур підрозділів інформаційних операцій НАТО відповідно до вітчизняних реалій та практик, процедурам визначення та вимірювання ефективності проведення таких заходів та шляхам забезпечення стабільної та ефективної координації між військовими та невійськовими суб'єктами під час їх здійснення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Манойло А. Современные интерпретации термина "информационная война" [Електронний ресурс] / А. В. Манойло // Современная Россия и мир: альтернативы развития (Информационные войны в международных отношениях): материалы интернет-конф. (1 апреля – 30 июня 2012 г.). – Режим доступа: <http://ashpi.asu.ru/ic/?p=1550>.

2. Саприкін О. Інтернет-ресурси як інструмент інформаційної війни й інформаційна безпека України [Електронний ресурс] / О. А. Саприкін // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. - 2015. - № 2. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2015_2_12.

3. Жарков Я. Інформаційна боротьба як фактор національної безпеки України [Електронний ресурс] / Я. М. Жарков, М. І. Онищук // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - 2015. - Вип. 50. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpviknu_2015_50_17.

4. Воробйова І. Інформаційно-психологічна зброя як самостійний засіб ведення інформаційно-психологічної війни [Електронний ресурс] / І. В. Воробйова // Системи озброєння і військова техніка. - 2010. - № 1. - Режим доступа : http://nbuv.gov.ua/UJRN/soivt_2010_1_32.

5. Слюсарчук І. Антиукраїнська інформаційна війна Російської Федерації / І. В. Слюсарчук, Н. Я. Пічак // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави : наук.-практ. журн. – Київ, 2015. – № 3 (19) – С. 20.

6. Хорошко В. Частина 1 / В. Хорошко, Ю. Хохлачова // Безпека інформації. – 2016. – Т. 22. – № 3. – С. 285.

7. Чистоклетов Л. Інформаційно-психологічні впливи як невід'ємна складова парадигми інформаційної безпеки / Л. Г. Чистоклетов, В. Й. Шишко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – 2(1). – С.187.

8. Стадник А. Г. Основні моделі організації інформаційних війн та їх різновиди / А. Г. Стадник // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. - 2015. - Вип. 67-68. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/staptp_2015_67-68_11

9. Allied Joint Publication AJP-3.10.1, Edition B, Version 1, Allied Joint Doctrine for Psychological Operations [Електронний ресурс] / Офіційний стандарт НАТО (STANAG 2514) – Режим доступа: <https://tinyurl.com/y67qk98t>.

10. Allied Joint Publication AJP-3.10, Edition A, Version 1, Allied Joint Doctrine for Information Operations / Офіційний стандарт НАТО (STANAG 2518).

REFERENCES:

1. Manoylo, A. (2012), "Sovremennye ynterpretatsyy termina "informatsiyna viyna" [The modern interpretations of the term "informational war"], ashpi.asu.ru/ic/?p=1550

2. Saprykin, O. (2015), "Internet-resursy yak instrumrnt informatsiinoi viiny I informatsiina bezpeka Ukrainy" [Internet Resources as an Instrumrnt of Information Warfare and Information Security of Ukraine], Library Science. Documentation. Informology, No. 2., nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2015_2_12.

3. Zharkov, Ya. (2015), "Informatsiina borotba yak factor natsionalnoi bezpeky Ukrainy" [Information struggle as a factor of national security of Ukraine], Collection of scientific works of the Military Institute of the Taras Shevchenko National University of Kyiv., No. 50, nbuv.gov.ua/UJRN/Znpviknu_2015_50_17.

4. Vorobyova, I. (2010), "Informatsiino-psykholohichna zbroia iak somastiinyi zasib vedennia informatsiino-psykholohichnoi viiny" [Information - psychological weapon as an independent means of information-psychological warfare], Systems of armament and military equipment, No. 1 (21), nbuv.gov.ua/UJRN/soivt_2010_1_32.

5. Slyusarchuk, I. (2015), "Antyukrayins'ka informatsiyna viyna Rosiys'koyi Federatsiyi" [Anti-Ukrainian information war of the Russian Federation], Information security of man, society, state: sci.-Practice. Journal, Kyiv, No. 3 (19), p. 20.
6. Khoroshko, V. (2016), "Informatsiyna viyna. ZMI yak instrument informatsiynoho vplyvu na suspil'stvo" [Information War. Media as an instrument of information influence on society. Part 1], Information security, No. 3, p. 285.
7. Chistokoletov, I. (2012), "Informatsiyno-psykholohichni vplyvy yak nevid'yemna skladova paradyhmy informatsiynoyi bezpeky" [Information and psychological influences as an integral part of the information security paradigm], Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs., 2 (1), p. 187.
8. Stadnyk, A. (2015), "Osnovni modeli informatsiynykh viyn ta yikh riznovydy" [The main models of the informational wars and their tyoes], Sotsial'ni tekhnolohiyi: aktual'ni problemy teorii ta istoriyi, p. 87, nbuv.gov.ua/UJRN/stapttp_2015_67-68_11
9. Allied Joint Publication AJP-3.10.1, Edition B, Version 1, Allied Joint Doctrine for Psychological Operations, STANAG 2514, tinyurl.com/y67qk98t.
10. Allied Joint Publication AJP-3.10, Edition A, Version 1, Allied Joint Doctrine for Information Operations, STANAG 2518.

Nevmerzhitsky I.V.

PROCEDURE AND PRINCIPLES OF INFORMATION AND PSYCHOLOGICAL OPERATIONS IN THE NORTH-ATLANTIC ALLIANCE (BASED ON NATO DOCUMENTS)

The article contains systematization of principles, peculiarities and procedures for carrying out information and psychological operations in NATO countries. It provides the definition of the concepts of information operation, psychological (information-psychological) operation (PSYOPS), strategic communications, as well as their distinction and functional interrelations in the context of domestic perception of these processes.

The following basic principles of PSYOPS are explained: truthfulness, orderliness, consistency, coordination, understanding, timeliness and efficiency, assessment, attribution. The following peculiarities of PSYOPS are mentioned and explained: interaction with other units and components of military operation (civil-military cooperation, intelligence, military public relations, force protection), operational planning, targeting, operation evaluation, and consequence management.

It describes the process of coordination, planning and organization of information activities, and also specifies their differences in the context of the domestic experience realms of information and psychological operations. In particular, the main tasks of the PSYOPS planners are mentioned: assessment of the future PSYOPS; assistance in making changes to the general military operation program; determination of material needs, sources of provision and the budget of PSYOPS; mission analysis with changes to the commander's critical information requirements and planning guidelines; participation in the development of courses of action; 6) participation in the development of the operational plan; making changes to the operational plan in accordance with the PSYOPS tasks; review of other functional requirements in accordance with the PSYOPS tasks; determination of requirements for forces (divisions)/capabilities; development of the PSYOPS plan.

Among the current developments in the field of information warfare, this article was the first to systematize and adapt the provisions of the North Atlantic Alliance guidelines that determine the procedure for carrying out information, psychological activities.

Key words: information operation, psychological operation, NATO, strategic communications, psychological influence, hybrid war, NATO Standard, military operation, subject of influence, object of influence, target audience.

Невмержицкий И.В.

**ПОРЯДОК И ПРИНЦИПЫ ПРОВЕДЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ОПЕРАЦИЙ В СЕВЕРОАТЛАНТИЧЕСКОМ АЛЬЯНСЕ
(НА ОСНОВЕ РУКОВОДЯЩИХ ДОКУМЕНТОВ НАТО)**

Статья содержит систематизированные принципы, особенности и порядок проведения информационных и психологических операций в государствах НАТО. Дается определение понятиям информационной операции, психологической (информационно-психологической) операции (ПсО), стратегических коммуникаций, а также конкретизируется их отличие и функциональные взаимоотношения в контексте отечественного восприятия этих процессов.

Выделяются и разъясняются такие базовые принципы ПсО как: правдивость, упорядоченность, последовательность, координация, понимание, своевременность и оперативность, оценка, исполнитель. Указываются и объясняются такие особенности ПсО: взаимодействие с другими подразделениями и составляющими военной операции (подразделениями гражданско-военного сотрудничества, разведывательными подразделениями, подразделениями военных связей с общественностью, подразделениями защиты сил), оперативное планирование, определение цели, оценка операций, управления последствиями.

Описывается процесс координации, планирования и организации информационных мероприятий, а также конкретизируются их различия в проекции на реалии отечественного опыта информационно-психологических мероприятий. В частности, указываются основные задачи специалистов по планированию ПсО: проведение оценки будущей ПсО; оказание помощи во внесении изменений в общей программы военной операции; определение материальных потребностей, источников обеспечения и бюджета ПсО; проведение анализа операции и внесение изменений в основные информационные требования командира и установки по планированию; участие в разработке вариантов действий проведения военной операции; участие в разработке общего замысла операции; внесение изменений в план операции в соответствии задач ПсО; просмотр других функциональных требований в соответствии с задачами ПсО; определения требований по силам (подразделениям); разработка плана обеспечения ПсО.

Среди существующих наработок в сфере информационного противоборства в этой статье впервые систематизированы и адаптированы положения руководящих документов Североатлантического альянса, определяющие порядок проведения информационных, психологических и информационно-психологических мероприятий.

Ключевые слова: информационная операция, психологическая операция НАТО, стратегические коммуникации, психологическое воздействие, гибридная война, стандарт НАТО, военная операция, субъект воздействия, объект воздействия, целевая аудитория.